

הטובים לדאונים: פרחי הטייס הראשונים של צה"ל

כבר בשנות ה-30 התקיים קורס "הטייס הראשון" שהתבצע על דאונים בעמק יזרעאל. עם הקמת צה"ל, ב-1949, עדיין למדו לטוס בשיטה זו. קבלו את הטייסים הראשונים שלנו
נדב מן פורום: 06.07.12, 08:55

מסתבר, שגם עם הקמת צה"ל עדיין התקיים קורס דאייה בגבעת המורה. בשנת 1949 השתתף בקורס זה אורי ביהם, שמאוחר יותר הפך לטייס בחיל האוויר.

בשנות ה-20, אבל זהו סיפור בפני עצמו ואביא אותו אביו של אורי, פיליפ ביהם, עלה לארץ מצ'כוסלובקיה במועד אחר. בביתו של אורי מצאתי צרור תצלומים המספר על קורס הדאייה בכפר הילדים בשנה זו

מספר אורי

המדריך הראשי היה ארנסט רפפורט (כינויו היה רפי), משפטן שעלה ארצה מגרמניה בשנת 1935 והיה במחלקת הטייס של הפלמ"ח. רפפורט הדריך טייס בחיל האוויר, ובשנת 59 חזר לגרמניה והיה לשופט מחוזי בכיר בעיר מונסטרו. מדריכים נוספים היו שלמה ירקוני, יצחק זוסמן ואריה שקולניק. על צלע ההר הפונה לכיוון העמק - עפולה (הצד המערבי) היו שתי עמדות הזנקה: אחת בחצי גובה ההר והשנייה בסמוך לפסגת ההר מגובה רב יותר, ולכן למתקדמים. לפעמים כיווני הרוח חייבו להזניק מצלע ההר הפונה צפונה (כפר תבור) מחצי גובה ההר, וזאת עמדת ההזנקה השלישית. על-מנת לקבל מושג, נציין רק שלקבלת דרגה א' צריך היה לבצע גלישה ישרה ומאוזנת במשך חצי דקה, ולשם קבלת דרגה ב' היה צריך לבצע שלוש גלישות של דקה כל אחת, הכוללות פנייה אחת של 180 מעלות ונחיתה בשדה משולש קטן שסומן במיוחד.

הרחבת ידע ע"י חגי בן גוריון, בית השיטה

קורס הדאייה בגבעת המורה היה חלק מהמאמץ להקים זרוע תעופתית לישוב העברי בארץ ישראל. בראש המאמץ עמדו בן יעקב ודב הוז שיסדו את חברת אווירון כחברה אזרחית כלפי הבריטים אך גם עם הבנת הצורך לבנות כח אווירי עתידי. שניהם ניספו בתאונת דרכים ב-1940. קלוב התעופה שפעל בכפר ילדים היה קלוב ספורטיבי ביסודו אך בשנת 1939 ואילך נקראו בני העמקים ללמוד שאיה מתוך מגמה שהטובים ביותר ימשיכו לקורס טייס מנועי בלוד. במסגרת זו כ-150 בני העמק למדו תעופה ודאיה כשהמרכז היה באפיקים. חבר בית השיטה מורדכי הלוי שהיה פלאו ומכונאי עבר את שלב א בכפר שהובא מפולין באימוניו לשלב ב נהרג עת התרסק הדאון בסיבוב השלישי. עמו היה גם דני שפירא chika ילדים עם דאון 1941. בנו נולד לאחר מותו והוא הוכר כחלל ההגנה. בנוסף בבית השיטה למדה הטייסת הראשונה של הפלמח דיתה פרח שתזכה לחיים ארוכים. ניסיתי להעיר מעט את העבר למען עתידנו המשותף בארצנו.

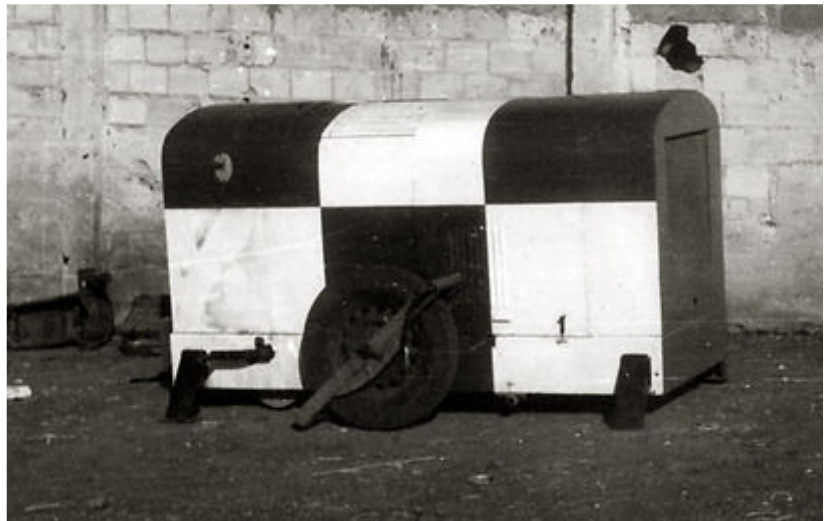
הנה לפניכם הקורס בתצלומים.

כפר ילדים ובית החולים עפולה. מבט מגבעת המורה, שנות ה-40

חניכים בקורס הדאייה בכפר ילדים. משמאל - אורי ביהם. מימין - חזנצ'יק (חזן) שנהרג בתאונת מוסקיטו יותר מאוחר.

עגלת כבל הזנקה עם מנוע. שימשה להזנקת דאונים בשדה דב-תל אביב

יוסי ט., גני תקווה ה-ווינץ' המפורסם שבו מנוע ותוף לכבל פלדה לשם משיכת דאונים להמראה. מעולם לא היה בגבעת המורה, אלא בחיפה בשדה התעופה לשם הפעלת דאונים בשנת 1949. אני הוא זה שהפעיל אותו שם וגם אח"כ בשנת 1950 בשדה דב בקורס דאיה למתחילים בחפש הגדול.

חניכים מרכיבים דאון מסוג וורונה. הדאון המקורי נבנה בפולין. לאחר מכן נבנו דאוניס מסוג זה בארץ בבית הספר 'עמל' חדרה, בשיתוף עם מועדון התעופה בחדרה

חניכי הקורס מרכיבים דאון וורונה.

דאון דגם וורונה מורכב בחצר כפר ילדים.

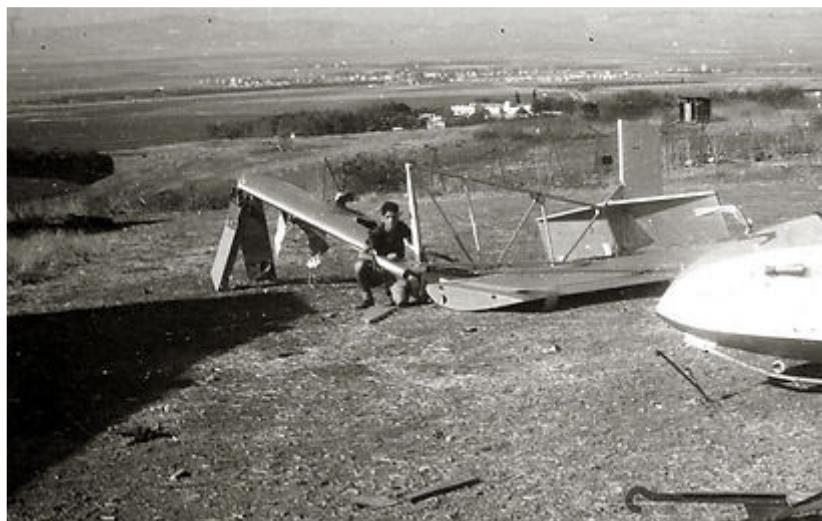
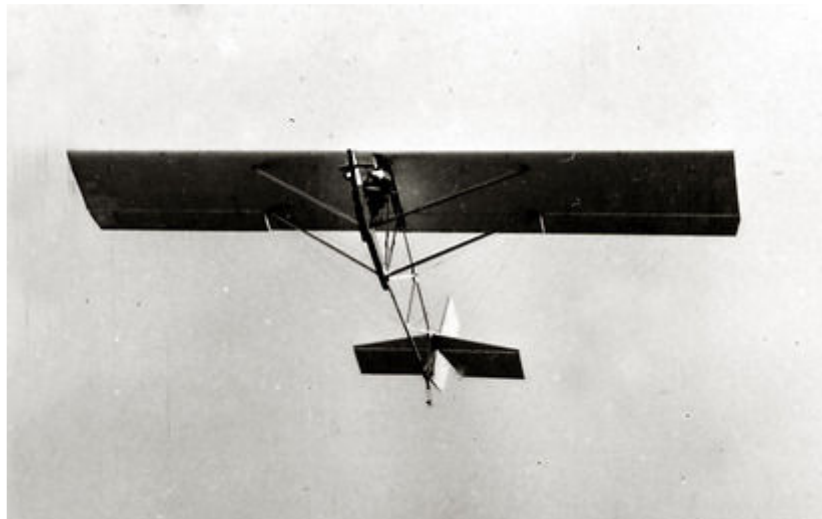

דאון וורונה נגרר בעזרת פרד במעלה גבעת המורה לנקודת ההזנקה. אוחז בפרד - חזנצ'יק, בחולצה הכהה - אורי ביהם.

וורונה בעמדת הזנקה. שלושה חניכים אחזו בדאון והיתר היו נרתמים לשני כבלי גומי, המחוברים לדאון בצורת V (נראה בתצלום), ומתחילים להתקדם ולמתוח את הכבלים. כאשר המזניק החליט שהמתח מספק, היה נותן הוראות אחרונות לטייס, ולפקודה "זנק" היו האוחזים בדאון משחררים.

וורונה בדאייה

תאונה אווירית ליד בית החולים עפולה. דאון וורונה "נחת קשה". ליד הדאון - אורי ביהם

חניכי הקורס מתקנים את כנף הדאון. שני משמאל - המדריך אריה שקולניק, שלישי מימין - החניך ארנון פרוינד מעפולה.

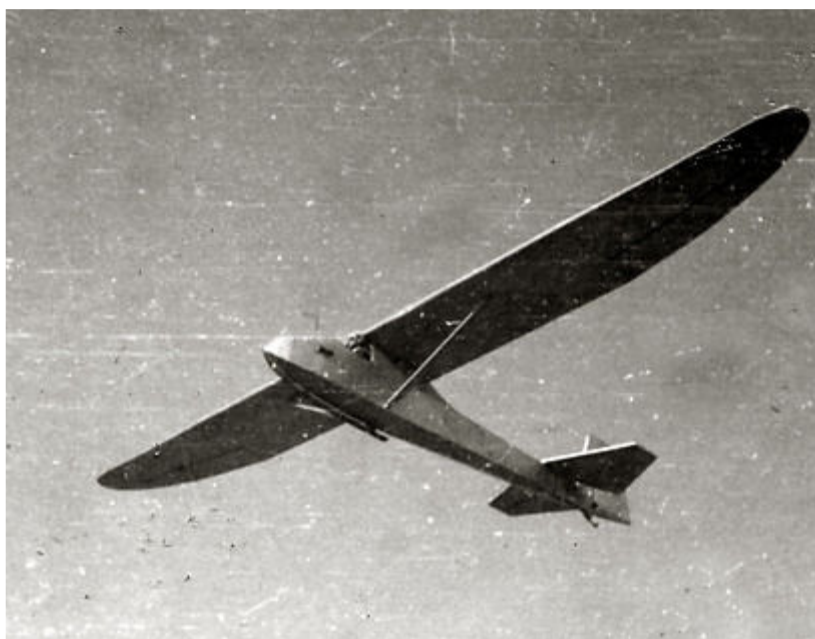
דאון "גרונאו-בייבי", דאון גרמני, בגרירה לעמדת הזנקה (הובא לראשונה ארצה על ידי עולים מגרמניה בשנת 1935 לערך).

דאון "גרונאו-בייבי" בעמדת הזנקה, בתא הטייס יצחק זוסמן

"גרונאו בייבי" ליד עגלת הגרירה. משמאל - אורי ביהם

"גרונאו בייבי" בדאייה.

דאון "אולימפיה" המתקדם ביותר שהיה אז בארץ. בשנת 1949 הובאו שני דאונים מפורקים מסוג זה והורכבו כאן, אחד למועדון הדאייה ואחד היה שייך למנחם בר מכפר יהושע.

חניכי קורס הדאיה בצילום-מחזור ליד דאון אולימפיה. מזוהים ראשון משמאל: אורי פילוסוף מחדרה. שני משמאל: חזנצ'יק. שני מימין: ארנון פרוינד מעפולה. חמישי מימין: צבי בלום מפרדס חנה.

חניכי קורס הדאיה בצילום מחזור ליד דאון אולימפיה. הראשון מימין. אהרון קאופמן כינוי געתון שנפל בשנת 1955 עם מטוס לים משדה תעופה שדה דוב. מראשוני הטיסים עוד מתקופת הפלמח. ראה בספר הפלמח וארכיון חל האויר של צ.ה.ל.

משה ארז, פתח תקוה ב 1953 השתתפתי בקורס דאייה על וורונות בגדנ'ע אויר בשדה דב. הייתי בן 15. אפילו רסקתי אחד. ב 1954 עברנו בשדה דב קורס טייס. היו זמנים. היום נשאר רק צלקות וזכרונות.